

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

32 Desere presbyteru[m], qui scorta palam retinebit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

modo cum uxoribus suis eorum connubia dissolventes; aut privantes eos familiaritate adinvicem in tempore opportuno. Quicumque ergo diligens et inventus fuerit in subdiaconali ordinatione, aut diaconali, aut sacerdotali, hic nullo modo perhibeatur ad talem ascendere gradum pro uxoris suae legitime cohabitatione. Nec etiam tempore ordinationis suae profiteri cogatur; quod abstinere debeat à legali propria uxoris familiaritate. Item 7. ¶ Oportet eos, qui altari ministrant, in tempore oblationis à sanctorum continentibus esse in omnibus; ut à Deo possint consequi, quae simpliciter postulant. ¶ Si quis igitur praesumpserit contra Apostolicos canones aliquos presbyterorum, & diaconorum privare contactu, & communionem legalis uxoris, deponatur. Similiter & presbyter aut diaconus, qui religionis causa uxorem suam expellit, excommunicetur: si vero in hoc permanserit, deponatur.

¶ Quoniam] Graeci sic habetur: *ἵεροδὸν ἐν τῇ παλαιᾷ αἰσὶν ὄνομα ἐν τῆς ἡγίας Ἐκκλησίας ἀποστολικῆς διατάξεως ἰδίᾳ ἰδίᾳ, ἰδίᾳ ἰδίᾳ, ἰδίᾳ ἰδίᾳ.* id est, Quoniam in Romana ecclesia loco canonis traditum esse cognovimus, &c. Hanc vero ecclesia Romana traditionem non solum B. Hieronymus contra Iovinianum, Humberus supra citatus, & alii Latini scriptores defendunt, sed etiam Balsamon in explanatione hujus canonis satis aperte probat. Verum de similibus hujusmodi canonibus, qui sextae synodo adscribuntur, quod sit sciendum, ad c. Habes libron. dist. 19. satis explicatum fuit.

Hoc autem ex loco intelligendum est. Orientalis enim ecclesia (cui sextae synodus regulam servandi praescripsit) votum castitatis in ministris altaris non suscepit.

C. XIII. ¶ Occidentalis, non orientalis ecclesia castitatis obtulit votum.

Unde Stephanus Papa ait in prima alicene synodi, ab ipso in Basilica Lateranensi congregata.

¶ Liter e se orientalem traditionem habet ecclesiarum, aliter hujus sanctae Romanae ecclesiae. Nam earum sacerdotes, diaconi, atque subdiaconi matrimonio copulantur: istius autem ecclesiae, vel occidentalium nullus sacerdotum à subdiacono usque ad episcopum licentiam habet conjugium fortendi.

¶ Matrimonio] Id est, possunt simul esse in sacri ordinis, & matrimonio juncti. Nam neque illi, postquam ad sacros ordines ascendissent, licebat contrahere matrimonium.

¶ Similiter & capitulum Nicolai ex loco consideratur, quia gens Bulgarorum à noviter ad fidem conversa, propositum sacrae religionis ex integro assensionem nondum dixerat. ¶ Quod autem in c. 6. synodi, presbyter non legitimus, e. nuptii detentus, puniatur, non legales nuptiae secunde intelligenda sunt, à quibus auctoritate canonica sacerdos quilibet debet esse immunus. Illud autem Gangresis concilii: [Si quis discernit presbyterum conjugatum, &c.] similiter intelligendum est: vel localiter traditum, vel conjugatum ab ea appellatum, quam ante tempus ordinati sui duxerat. Illud quoque Martini g. Papa: [si subdiaconus secundam duxerit uxorem] non dissimiliter intelligendum est. Primam enim uxorem ante subdiaconatum habere permittitur: qua defuncta, vel castitatem professâ, promovetur iste ad subdiaconatum. Praeceptor autem, si secundam desideravit nuptias, sententia Martini Pp. subiacet.

DISTINCTIO XXXII.

¶ Servanda est ergo continentia ab omnibus in sacris ordinibus constitutis.

C. I. ¶ Neg. etiam subdiaconis connubium conceditur.

a Lige dignus] sed ob glossam non est mutatum. b al. tralatationis. c Pann. l. 3. c. 54. d sup. 25. dist. c. ult. e sup. 25. dist. c. presbyterum. f sup. 25. dist. c. si quis. g 7. 24. dist. c. si subdiaconus, ex Martino Bicaurensi.

Unde Leo Papa ad Anastasium episc. 12. cap. 3. & 4. ait.

¶ Omnium a sacerdotum tam excellens est electio, ut hac, quae in aliis membris ecclesiae vacant, b à culpa in illis tamen habeantur illicita. Nam cum extra clericorum ordinem constitutis, nuptiarum societati, & procreationi filiorum suorum sit liberum, ad exhibendam tamen perfectam continentiam puritatem, nec subdiaconis quidem connubium carnale conceditur, ut & qui habent, sint tanquam non habentes, & qui non habent, permaneant singulares. Quod si in hoc ordine, qui quartus est à capite, dignum est custodiri, quanto magis in primo, vel in secundo, tertio servandum est, ne aut Levitico ministerio, aut presbyterali honore, aut episcopali excellentia quisquam idoneus astringatur, qui se à voluptate uxoria nec dum transisse detegitur.

¶ Vxoriam] Sec emendatum est ex epistola Leonis, & ceteris collectionibus, praeterquam Leone in part. 6. cap. 95. nam ibi est, in antea apud Gratianum, luxuria. Ex isto autem epistola loco ostenditur eo quoque tempore in multis ecclesiis eam fuisse consuetudinem, ut subdiaconi à propriis uxoribus abstinerent. Quod tamen ante B. Gregorium non erat generaliter omnibus ecclesiis praecipuum, quippe cum in Sicilia aliter observaretur, c. nullum sup. dist. 28. Et ante triennium dist. 31.

C. II. P. A. L. E. A.

Item Gregorius Leonis Episcopo Catin. lib. 3. epist. 34.

¶ Multorum c relatione comperimus, hanc apud vobis olim consuetudinem tenuisse, ut subdiaconi suis licite miscerentur uxoribus. Quod ne denuo quisquam praesumeret, à servo Dei sedis diacono ex auctoritate nostri decessoris est isto modo prohibendum, ut eodem tempore, si qui jam uxoribus fuerant copulati, unum à duobus eligerent, id est, aut à suis uxoribus abstinerent, aut certe ministrare nulla ratione praesumerent. Et quantum dicitur, Speciosus tunc subdiaconus pro hac re ad administrationis se suspendit officio, & usque in obitum sui tempus, notarii quidem gestu officium; & à ministerio quod subdiaconum oportuerat exhibere, cessavit, & post aliqua. ¶ De cetero vero fraternitas tua sit omnino sollicita, ut quos ad hoc jam officium contigerit promoveri, hoc quam maxime diligenter inspicat, ne si uxore habent, miscendi se cum eis licentia potiantur, sed ad similitudinem Apostolicae sedis, eos cuncta observare sub nihilominus districtione constituat.

C. III. ¶ Extra sacros ordines constituti ducant uxores, & ab ecclesia stipendia accipiant.

Item Gregorius Augustino Anglorum episcopo cap. 2. ad secundam interrogationem.

¶ Si d qui verò sunt clerici extra sacros ordines constituti, qui se continere non possunt sortiri uxores debent, & stipendia sua exterius accipere, quia & de eisdem patribus, de quibus praefatus sumus, novimus scriptum est, quod dividebatur singulis, prout cuique oportuerat. De eorum ergo stipendio cogitandum atque providendum est, & sub ecclesiastica regula sunt tenendi, ut bonis moribus vivant, & canendis psalmis invigilent, & ab omnibus illicitis cor, & lingua, & corpus Deo auctore conservent.

C. IIII. ¶ Subdiaconus uxorem ducere non licet.

a Burch. lib. 1. cap. 5. & lib. 2. cap. 148. Ansel. lib. 7. cap. 17. lib. 6. cap. 15. infra. Ivo part. 3. c. 39. & p. 6. c. 98. & 221. Pann. lib. 3. cap. 100. b al. non vacantur ad culpam. c 7. 7. q. 2. Ansel. lib. 3. cap. 138. Pelyc. lib. 4. tit. 31. d 7. 72. q. 1. qua rna. 6. si quis. Ivo part. 6. cap. 16. Pannorm. lib. 3. cap. 105. e Ad. 2.

Item Nicolaus Papa Odoni a Viennensi Archiepiscopo.

DE b illo clerico, Alverico e nomine, quem per ordines ecclesiasticos usque ad subdiaconatum caste vixisse dicitis, cur vestra auctoritate uxorem duxerit, miramur, eo quod nulli unquam (exceptis illis, quibus ecclesiastica regula habere permittit) uxorem ducendi licentiam damus.

C. V. Non audiat Missa presbyteri concubinam habentis.

Item Nicolaus Papa omnibus episcopis.

NVllus e Missam audiat presbyteri, quem scit concubinam indubitanter habere, aut subintroductam mulierem. Vnde etiam ipsa sancta synodus hoc capitulum sub excommunicatione statuit, dicens: Quicumque sacerdotum, & diaconorum, &c. Sicut in subsequenti 1 cap. Alexandri II. continetur.

¶ Sicut in subsequenti] Hac clausula est Gratiani commentu referre ex capite Nicolai ea, que proxime ex Alexandro relatu fuerat. Sicut enim eadem verba. Nam Nicolaus II. in epist. qua extat, omnibus episcopis catholicis scripsit se in concilio, quod Roma habuit. cxxii. episcoporum, hunc canonem edidisse, quem postea Alexander II. (ut ipse etiam testatur in epist. * manuscripta) in concilio a se habito isdem verbis repetuit. Sicut in Pannormia appellatur decretum Nicolai junioris. & Alexandri.

C. VI. Non est audienda Missa presbyteri, qui concubinam habet.

Item Alexander secundus.

PRater f hoc autem precipiendo mandamus, ut nullus Missam audiat presbyteri, quem scit concubinam habere indubitanter, vel subintroductam mulierem. Vnde etiam sancta synodus hoc capitulum sub excommunicatione statuit, dicens. Quicumque sacerdos, diaconus, subdiaconus post constitutum beate memorie predecessoris nostri sanctissimi Papae Leonis, ac Nicolai de castitate clericorum, concubina palam duxerit, vel ducam non reliquerit, ex parte omnipotentis Dei, & auctoritate beatorum Apostolorum Petri, & Pauli precipimus, & omnino contradicimus, ut Missas non caneret, nec Evangelium, aut Epistolam ad Missam legat, neque in presbyterio ad divina officia cum his qui praefata constitutioni obediens fuerint, maneat, neque partem ab ecclesia suscipiat. ¶ Precipientes etiam statuimus, ut hi praedictorum ordinum, qui eisdem predecessoribus nostris obediens castitatem servaverint, iuxta ecclesiam, quibus ordinati sunt, (sicut oportet religiosos clericos) simul manducant, & dormiant, & quidquid eis ab ecclesia competit, communiter habeant. Et rogantes in morem, ut ad Apostolicam, communem scilicet vitam, summopere pervenire studeant, quatenus professionem cum his consecuti, qui centesimo b fructu ditantur, in caelestia patria mereantur adferri. Deinde, ut decima & primitiae, seu oblationes vivorum, & mortuorum ecclesiae Dei, fideliter reddantur a laicis, & ut in dispositione episcoporum sint, quas qui retinuerint, a sanctae ecclesiae communione separentur.

¶ Et rogantes] Hac usque ad vers. deinde, addita sunt ex epistola manuscripta Alexandri, quorum aliqua etiam sunt in concilio Nicolai, in quo est praeterea sequens versio. deinde, qui in epist. Alexandri non est.

¶ pars. Verum principia harum auctoritatum contrarie videtur Hieronymo, & Augustino i, & ceteris, qui

a al. Adon. b pro part. 6. cap. 119. c al. Alverico. d al. habendi. e In synodo Romana 119. episcoporum in basilica Constantiniana. Panorm. 13. cap. 135. * in epist. proxima notat. indicata. f Pannorm. ibid. & lib. 1. cap. 122. g Leo IX. in conc. Romano. h Matth. 23. i 2. q. 1. neque in bonis.

Christi sacramenta neque in bono, neque in malo homine fugienda ostendunt, sicut subsequens causa simoniacorum plenius demonstrat. Sed Urbanus II. in epist. destinata propositio sancti Iventii hanc contrarietatem determinat, dicens: [Ad hoc 1 vero quod subiungitur in eadem epistola, id est, utrum sit utendum ordinationibus, & reliquis sacramenti a criminosis exhibitis, ut ab adulteris, vel simoniacis violatoribus, vel huiusmodi. Ad hoc, inquam, ita respondemus. Si schismate, vel haeresi ab ecclesia non separantur, eorundem ordinationes, & reliqua sacramenta, sancta, & veneranda non negamus, sequentes beatum Augustinum a, qui super Ioannem de huiusmodi rana copiose quam veraciter disserit. Aut enim [Baptizatur servus bonus, sive servus malus: non sciat se ille, qui baptizatur, baptizari, nisi ab illo, qui sibi tenet baptizandi potestatem] & paulo post: [Non horreat columba ministerium malorum, respiciat Domini potestatem] & infra. [¶ Attamen decessores nostri Nicolaus, & Gregorius a Missis sacerdotum, quos tales revera esse constituerit, fideles abstinere decreverunt, ut peccandi licentiam & ceteris auferrent, & huiusmodi ad dignam poenitentiam sacramenta revocarent. Scribit hoc predecessor noster Gregorius b Rudolpho Duci Sueviae, & Bertulpho Duci Carantanorum inter cetera: [Officium simoniacorum, & in fornicatione iacentium scienter nullo modo recipiatis, & quantum potestis, tales a sancti ministerii c, ut oportuerit, prohibeatis, &c.] Porro ad haec, qua sibi scholasticus in eadem epistola obicitur, id est, si corpus & sanguis Christianon sunt, & alia, qua praediximus, proprias non habent virtutis dignitates, quid agentibus obsunt? Ad haec, inquam, ita respondemus, proprias quidem habent virtutis dignitates, ut praefatus Augustinus ait super Ioannem contra Donatistas, sed agentibus vel suscipientibus eadem sacramenta contra praefatorum Pontificum instituta (nisi forte sola morte interveniente, ut patet sine baptizate, vel communiione quilibet humanis rebus excedat) ei, inquam, in tantum obsunt, ut vere id idololatra sint, cum talibus & ordinationibus, & sacramentorum consilio, & aliter, quam praescriptum est, scienter susceptis, vehementer a sanctis canonibus prohibeantur. At enim Samuel e Propheta. [Quoniam quasi peccatum ariolandi est repugnare, & quasi scelus idololatriae nolle acquiescere.] ¶ Hac de mali catholici, qui intra ecclesiam sunt. Ceterum schismaticorum, & haereticorum sacramenta *, quoniam extra ecclesiam sunt, iuxta sanctorum Patrum traditiones, scilicet Pelagii, Gregorii, Cypriani, Augustini f, & Hieronymi s formam quidem sacramentorum, non autem virtutis effectum habere profiteantur, nisi cum ipsi, vel eorum sacramenti initiati per manus impositionem ad catholicam redierint unitatem. Sciendum vero, quod canones Apostolorum, (quorum auctoritate orientalis, & ex parte Romana vivit ecclesia) & insignis Cyprianus martyr, & lxxx. episcopi cum eodem, baptisma haereticorum, & levitatum diaboli appellant. Stephanus g vero, & Cornelius martyres, & Pontifices Romani, & venerabilis Augustinus h in lib. de baptismo eundem Cyprianum, & praefatos episcopos ob hanc causam vehementer redargunt, affirmantes baptisma, sive ab haeretico, sive schismatico, ecclesiastico more celebratum, ratum esse: & merito: quia alia in baptismo, & alia in reliquis sacramentis consideratio est, quippe cum & ordine prior, & necessarius sit. Subito enim mortuus, prius baptizate, quam Dominici corporis communiione, vel alio sacramenti consilio, & dum forte catholicis non invenitur, saluus est ab haeretico baptisimi sacramentum sumere, quam in aeternum perire. Et hanc sententiam praescriptum Pontificum, Cornelii, Stephani, & Augustini, secuti sunt In-

a Tract. 5. ad cap. 1. Ioannis, circa medium. b Gregorius VII. lib. 2. reg. epist. 45. c mysterii. d al. fore. e 1. Reg. 15. * Can. 45. 46. & 47. f Lib. 1. epist. 12. ad Iamarianos, & epist. ad Iubajanon, qua ante illius concilium posita est. g In concil. Stephan. 1. h Aug. lib. 7. contra Donatistas.

